

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11.07.2007, sp. zn. 8 Tdo 752/2007, ECLI:CZ:NS:2007:8.TDO.752.2007.1

Číslo: 10/2008

Právní věta: Hmotněprávní povaha institutu promlčení trestního stíhání se v případě pokračování v trestném činu (§ 89 odst. 3 tr. zák.) projevuje v tom, že úkony, které způsobují přerušování promlčení trestního stíhání podle § 67 odst. 3 písm. a) tr. zák., se vztahují ke všem dílčím útokům pokračujícího trestného činu, a to bez ohledu na skutečnost, zda se o nich konalo společné řízení či nikoli. To znamená, že pokud byla vedena např. dvě samostatná řízení o dílčích útocích tvořících jeden pokračující trestný čin, dojde k přerušování běhu promlčecí doby ve smyslu § 67 odst. 3 písm. a) tr. zák. ohledně celého pokračujícího trestného činu i tehdy, jestliže byly – byť jen ve vztahu k jednomu dílčímu útoku – provedeny úkony směřující k trestnímu stíhání pachatele.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 11.07.2007

Spisová značka: 8 Tdo 752/2007

Číslo rozhodnutí: 10

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Pokračování v trestném činu, Promlčení trestního stíhání

Předpisy: § 67 odst. 3 písm. a) tr. zák.
§ 89 odst. 3 tr. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání nejvyšší státní zástupkyně v trestní věci obviněného F. K. proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 30. 1. 2007, sp. zn. 8 To 22/2007, který rozhodl jako stížnostní soud v trestní věci vedené u Okresního soudu v Prostějově pod sp. zn. 3 T 114/2003.

Z o d ů v o d n ě n í :

Usnesením Okresního soudu v Prostějově ze dne 14. 12. 2006, sp. zn. 3 T 114/2003, bylo v trestní věci obviněného F. K. podle § 223 odst. 1 tr. ř. z důvodu uvedeného v § 11 odst. 1 písm. b) tr. ř. zastaveno trestní stíhání pro trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1 písm. a), b), e) tr. zák.

Proti tomuto usnesení podal státní zástupce Okresního státního zastupitelství v Prostějově stížnost, z jejíhož podnětu Krajský soud v Brně usnesením ze dne 30. 1. 2007, sp. zn. 8 To 22/2007, podle § 149 odst. 1 písm. a) tr. ř. zrušil napadené usnesení a znovu rozhodl tak, že z důvodu uvedeného v § 11 odst. 1 písm. b) tr. ř. zastavil trestní stíhání obviněného F. K. pro skutek, v němž byly spatřovány

trestné činy krádeže podle § 247 odst. 1 písm. a), b), e) tr. zák. a poškození cizí věci podle § 257 odst. 1 tr. zák. spočívající v podstatě v tom, že obviněný v době od 3. 4. 2003 do 9. 4. 2003 v celkem 12 případech (v rozhodnutí podrobně rozvedených) zpravidla násilným způsobem vnikal do zaparkovaných osobních automobilů různých majitelů se záměrem odcizit v nich zejména autorádia, přičemž odcizením věcí způsobil škodu ve výši nejméně 12 000 Kč a poškozením vozidel pak další škodu ve výši nejméně 30 000 Kč, a tohoto jednání se dopustil přesto, že byl rozsudkem Okresního soudu v Prostějově ze dne 23. 1. 2001, sp. zn. 3 T 128/2000, který nabyl právní moci dnem 23. 2. 2001, odsouzen mimo jiné pro trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1 písm. b), e) tr. zák. k souhrnnému nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání 15 měsíců se zařazením k jeho výkonu do věznice s dozorem.

Soud druhého stupně se ztotožnil s úvahami soudu prvního stupně, že posledním úkonem směřujícím ke stíhání obviněného F. K. bylo pátrání po jeho pobytu ze dne 31. 10. 2003, což dokládá záznam policie založený k tomuto datu ve spise. Poté již nebyl fakticky učiněn žádný úkon, který by směřoval k trestnímu stíhání obviněného. Za takový úkon nelze podle stížnostního soudu považovat usnesení o spojení věcí ze dne 31. 7. 2006, neboť jde o čistě administrativní postup nesměřující ke stíhání obviněného a proti němu obviněný ani státní zástupce nemají možnost podávat opravný prostředek. Administrativní úkony soudu nemohou být důvodem k přerušení běhu promlčení trestního stíhání podle § 67 odst. 3 písm. a) tr. zák.

Proti citovanému usnesení soudu druhého stupně podala nejvyšší státní zástupkyně v neprospěch obviněného F. K. dovolání z důvodů uvedených v § 265b odst. 1 písm. f), g) tr. ř. Podle názoru nejvyšší státní zástupkyně soudy nezaujaly zcela jednoznačné stanovisko k tomu, který úkon orgánů činných v trestním řízení byl posledním úkonem přerušujícím promlčení. Rozhodnutí o spojení věcí podle § 23 odst. 3 tr. ř. podle dovolatelky nelze označit za bezvýznamný administrativní úkon, neboť otázka, zda je trestná činnost obviněného projednávána v jednom společném řízení nebo ve více souběžně probíhajících řízeních, má pro obviněného řadu dopadů z hlediska procesních i hmotně právních předpisů. Významu tohoto rozhodnutí odpovídá i jeho forma, když o spojení věcí rozhoduje soud usnesením (§ 119 odst. 1 tr. ř.), nikoli pouze opatřením, jak tvrdí krajský soud. Okolnost, že proti usnesení o spojení věcí zákon v zájmu zabezpečení rychlosti řízení nepřipouští stížnost, je podle nejvyšší státní zástupkyně irelevantní, neboť účinky přerušení promlčení mohou mít i některé úkony orgánů činných v trestním řízení, které vůbec nemají povahu rozhodnutí, např. předvolání obviněného či opatření směřující k vypátrání jeho pobytu. Skutečnost, zda určitý úkon směřuje k trestnímu stíhání pachatele či nikoli, je nutno posuzovat podle konkrétních okolností, za nichž byl proveden. Předmětné rozhodnutí o spojení věcí je podle nejvyšší státní zástupkyně samo o sobě způsobilé být úkonem způsobujícím přerušení promlčení a navíc nezůstalo osamoceným úkonem směřujícím ke stíhání obviněného. Dne 16. 8. 2006 soud učinil další kroky ke zjištění místa pobytu obviněného dotazem na Úřad práce v P. a Okresní správu sociálního zabezpečení v P., dne 25. 8. 2006 byl opatřen výpis z centrální evidence obyvatel, dne 19. 9. 2006 byla zaslána na Okresní ředitelství Policie České republiky v P. žádost o vypátrání pobytu obviněného F. K. a cestou téhož orgánu byl dne 18. 10. 2006 zaslán obviněnému opis výše citovaného usnesení o spojení věcí a opisy obou obžalob Okresního státního zastupitelství v Prostějově. Dne 4. 10. 2006 a dne 31. 10. 2006 zaslaly orgány Policie České republiky soudu zprávy o negativních výsledcích pátrání po místě pobytu obviněného, přičemž zprávou ze dne 31. 10. 2006 byly opisy obžalob a usnesení o spojení věcí vráceny jako nedoručené. Dne 3. 11. 2006 byl okresnímu soudu doručen opis z evidence Rejstříku trestů obviněného vyžádaný dne 18. 10. 2006. Podle nejvyšší státní zástupkyně krajský soud výslovně připustil, že účinky přerušení promlčení trestního stíhání měly úkony směřující k vypátrání místa pobytu obviněného prováděné orgány činnými v trestním řízení přede dnem 31. 10. 2003, proto není důvodu, proč by stejný charakter neměl být přiznán obdobným úkonům prováděným v období od srpna do října 2006. Na základě uvedených argumentů vyslovila dovolatelka názor, podle něhož v období od 31. 7. 2006 až do října 2006 Okresní soud v Prostějově učinil řadu úkonů způsobilých

přerušit běh promlčecí doby podle § 67 odst. 3 písm. a) tr. zák. Promlčecí doba tudíž ve smyslu § 63 odst. 4 tr. zák. začala běžet znovu a může skončit nejdříve dne 31. 7. 2009, spíše však až v říjnu roku 2009. Pokud stížnostní soud rozhodl o zastavení trestního stíhání podle § 257 odst. 1 tr. ř. z důvodu uvedeného v § 11 odst. 1 písm. b) tr. ř., nebyly podle dovolatelky splněny podmínky pro takové rozhodnutí. Proto v závěru svého dovolání nejvyšší státní zástupkyně navrhla, aby Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Brně i jemu předcházející usnesení Okresního soudu v Prostějově včetně dalších obsahově navazujících rozhodnutí, která by tím pozbyla podkladu, a aby přikázal věc Okresnímu soudu v Prostějově k novému projednání a rozhodnutí.

Nejvyšší soud jako soud dovolací dospěl k těmto závěrům.

Podle § 67 odst. 1 tr. zák. zaniká trestnost činu uplynutím promlčecí doby, která je konkrétně uvedena v písm. a) až d) citovaného ustanovení. V projednávané trestní věci, v níž byl čin obviněného F. K. posouzen jako trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1 tr. zák., u něhož zákon ve zvláštní části stanoví trest odnětí svobody až na 2 roky, je podle § 67 odst. 1 písm. d) tr. zák. promlčecí doba stanovena na 3 roky.

Jestliže trestní zákon v ustanovení § 67 odst. 3 písm. a) tr. zák. spojuje přerušení promlčecí doby s „úkonem směřujícím k trestnímu stíhání pachatele“, musí jít o úkon provedený až po sdělení obvinění ve smyslu použitém v citovaném ustanovení (arg. slovy „... jakož i po něm následujícími úkony ...“) a musí to být úkon učiněný některým z orgánů činných v trestním řízení, tedy policejním orgánem, státním zástupcem nebo soudem. Mezi takové úkony patří např. předvolání nebo předvedení obviněného k výslechu (§ 90 tr. ř.), vydání příkazu k zatčení (§ 69 tr. ř.), opatření k vypátrání pobytu obviněného apod. Uvedeným úkonem může být i rozhodnutí o zastavení trestního stíhání obviněného (srov. rozhodnutí pod č. 24/1972 Sb. rozh. tr.), usnesení o předložení věci k rozhodnutí o příslušnosti soudu, usnesení o odnětí a přikázání věci (srov. rozhodnutí pod č. 39/1984 Sb. rozh. tr.) atd. Promlčení nepřerušují úkony nebo opatření jiných orgánů (např. ani opatření předsedy soudu o přidělení trestní věci k vyřízení konkrétnímu soudci - srov. rozhodnutí pod č. 40/1998 Sb. rozh. tr.), úkony, které předcházejí zahájení trestního stíhání, ani úkony, které nesměřují k trestnímu stíhání pachatele. Skutečnost, zda určitý úkon směřuje k trestnímu stíhání pachatele či nikoli, však nutno posuzovat podle konkrétních okolností, za nichž byl úkon proveden, a nikoli jen podle druhu úkonu. Až na malé výjimky (např. přiznání svědečného, znalečného) může v zásadě každý procesní úkon orgánu činného v trestním řízení směřovat k trestnímu stíhání pachatele, ale rovněž může být takový úkon učiněn pouze formálně, aniž by jeho provedení skutečně sledovalo trestní stíhání pachatele a bylo pro jeho průběh podstatné - v tomto případě by formálně učiněný úkon promlčecí dobu nepřerušoval (viz Šámal, P., Púry, F., Rizman, S. Trestní zákon. Komentář. I. díl. 6., doplněné a přepracované vydání, Praha: C. H. Beck, 2004, s. 598).

Na základě obsahu spisu Okresního soudu v Prostějově vedeného pod sp. zn. 3 T 114/2003 Nejvyšší soud shledal, že na obviněného F. K. podal státní zástupce Okresního státního zastupitelství v Prostějově dvě samostatné obžaloby. Obžaloba sp. zn. 1 Zt 195/2003 se týkala 10 dílčích útoků, v nichž byl spatřován pokračující trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1 písm. a), b), e) tr. zák., a došla Okresnímu soudu v Prostějově dne 10. 6. 2003. V této trestní věci Okresní soud v Prostějově nařídil hlavní líčení na den 2. 9. 2003 s tím, že obviněného předvolal na adrese jeho trvalého bydliště. Na tuto adresu se však obviněnému nepodařilo doručit předvolání, o čemž se soud dozvěděl ještě před konáním hlavního líčení, a proto dne 29. 8. 2003 vyžádal zprávy z ústřední evidence obyvatel a z ústřední evidence vězňů a požádal o vypátrání pobytu obviněného Policií České republiky. Následné hlavní líčení, jež se mělo konat dne 2. 9. 2003 a na které se obviněný nedostavil, bylo odročeno na neurčito s tím, že předseda senátu jen odkázal na učiněné úkony. Dne 23. 9. 2003 obdržel Okresní soud v Prostějově zprávu Policie České republiky, podle níž šetřením bylo zjištěno, že obviněný F. K. má údajně pracovat na pile v obci P. Dne 31. 10. 2003 došla na soud další zpráva Policie České republiky, podle které obviněný bydlel u J. B. na adrese P. č. 126.

Dalším nejbližším úkonem soudu prvního stupně, který po těchto zprávách následuje, je usnesení Okresního soudu v Prostějově ze dne 31. 7. 2006, sp. zn. 3 T 175/2003, jímž byla výše uvedená trestní věc obviněného F. K. vedená pod sp. zn. 3 T 114/2003 podle § 23 odst. 3 tr. ř. spojena ke společnému projednání a rozhodnutí s další trestní věcí obviněného F. K. dosud vedenou u téhož soudu pod sp. zn. 3 T 175/2003, přičemž obě věci budou nadále vedeny pod sp. zn. 3 T 114/2003.

V trestní věci vedené pod sp. zn. 3 T 175/2003 podal dne 9. 9. 2003 státní zástupce Okresního státního zastupitelství v Prostějově k Okresnímu soudu v Prostějově obžalobu sp. zn. 2 Zt 289/2003 pro trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1 písm. a), b), e) tr. zák. spáchaný skutky, které byly posléze v rozhodnutí napadeném dovoláním posouzeny jako další tři dílčí útoky pokračujícího trestného činu krádeže spolu s dílčími útoky, pro které byl obviněný F. K. obžalován ve věci vedené u Okresního soudu v Prostějově pod sp. zn. 3 T 114/2003.

Jak Nejvyšší soud zjistil z obsahu spisového materiálu v trestní věci vedené u Okresního soudu v Prostějově pod sp. zn. 3 T 175/2003, po podání obžaloby ze dne 9. 9. 2003 byl proveden jediný úkon spočívající ve vydání shora zmíněného usnesení o spojení věcí ze dne 31. 7. 2006.

V trestní věci, v níž jde o promlčení trestního stíhání, byla vedena dvě samostatná řízení, která se podle pozdějšího zjištění vedla o činech (dílčích útocích) tvořících jeden pokračující skutek. Promlčení trestního stíhání podle § 67 tr. zák. je institutem hmotněprávním, takže důvody promlčení se zkoumají především z hlediska hmotného práva. K posouzení, zda došlo k promlčení trestního stíhání, je tedy třeba zjišťovat všechny skutečnosti významné z hlediska hmotného práva, a to se zřetelem ke všem řízením, která byla vedena o posuzovaném skutku. To platí i v případě pokračujícího trestného činu (§ 89 odst. 3 tr. zák.), kde se promlčení trestního stíhání zkoumá ve vztahu k souhrnu všech jeho dílčích útoků, třebaže byly případně projednávány v oddělených řízeních. Zde by mohlo dojít k přerušení běhu promlčecí doby ve smyslu § 67 odst. 3 písm. a) tr. zák. i tehdy, pokud by v jedné z těchto věcí byly provedeny úkony směřující k trestnímu stíhání pachatele (obviněného) jen pro jeden z dílčích útoků pokračujícího trestného činu.

Nejvyšší soud se s ohledem na tyto úvahy a učiněná zjištění neztotožnil s názory soudů nižších stupňů rozvedenými v napadených rozhodnutích, podle nichž by za rozhodný okamžik, od něhož plynula promlčecí doba, bylo možné považovat den 31. 10. 2003. Uvedené datum bylo ve věci vedené u Okresního soudu v Prostějově pod sp. zn. 3 T 114/2003 spojeno s momentem, kdy soudu došla od Policie České republiky zpráva o výsledku pátrání po obviněném F. K. vyžádaná předsedou senátu dne 29. 8. 2003. Toto vyžádání zprávy bylo úkonem soudu směřujícím ke stíhání obviněného. Po něm se mělo konat hlavní líčení nařízené na den 2. 9. 2003, které však bylo téhož dne pro nepřítomnost obviněného odročeno na neurčito. Od tohoto data až do spojení věcí dne 31. 7. 2006 nebyly v uvedené trestní věci konány žádné další úkony. Podle Nejvyššího soudu v trestní věci obviněného F. K., posuzované ve vztahu k celému pokračujícímu trestnému činu krádeže, bylo úkonem, který jako poslední přerušil běh promlčecí doby, podání obžaloby dne 9. 9. 2003 ve věci vedené u Okresního soudu v Prostějově pod sp. zn. 3 T 175/2003.

Stanovil-li Nejvyšší soud počátek běhu promlčecí doby na den 9. 9. 2003, bylo nutné dále zkoumat, zda po něm soud prvního stupně v následném období činil takové úkony, které by bylo možné považovat za úkony směřující k trestnímu stíhání obviněného F. K. Podle shora rozvedeného obsahu obou spisů bylo v době od 9. 9. 2003 až do 9. 9. 2006 vydáno pouze usnesení Okresního soudu v Prostějově o spojení ve věci ze dne 31. 7. 2006, sp. zn. 3 T 175/2003, a předseda senátu dne 16. 8. 2006 učinil dotazy na centrální evidenci obyvatel, centrální evidenci vězňů, Úřad práce v P. a Českou správu sociálního zabezpečení v P.

Pro posouzení zmíněné aktivity předsedy senátu Okresního soudu v Prostějově ze dne 16. 8. 2006 z toho hlediska, zda se jednalo o úkon, který směřoval k trestnímu stíhání obviněného F. K., anebo šlo

jen o formální snahu pokračovat v řízení, je nutné vycházet z celého stavu věci, jak byl v této době již znám. Jak Nejvyšší soud shrnul již výše, ve zprávách došlých Okresnímu soudu v Prostějově dne 23. 9. 2003 a dne 31. 10. 2003 Policie České republiky sdělila, že obviněný F. K. se zdržoval v obci P., kde jednak pracoval na pile a jednak zde bydlel u J. B. Pokud by po spojení věcí (nebo kdykoliv předtím) měl soud skutečnou snahu nařídit ve věci hlavní líčení a předvolat k němu obviněného, bylo by nezbytné, aby pátrání po obviněném a své pokyny ke zjištění jeho pobytu zaměřil na tuto poslední známou adresu. Předseda senátu však takto nepostupoval a bez ohledu na obsah spisu pouze paušálně učinil dne 16. 8. 2006 nové dotazy. S ohledem na krátkou dobu, která již tehdy zbývala do promlčení trestního stíhání, lze usuzovat na formálnost uvedeného postupu i ze skutečnosti, že předseda senátu učinil dotazy písemným pokynem kanceláři namísto toho, aby volil operativnější prostředky, např. fax, e-mail, telefonickou předběžnou žádost atd., jimiž by mohl rychleji zjistit skutečnosti významné pro ověření současného pobytu obviněného, vytvořit si tím podklad pro jeho předvolání a přerušit běh promlčení doby. Nelze vyloučit ani to, že soud mohl současně s vyžádáním uvedených zpráv též nařídit hlavní líčení a poté obviněného předvolat z adresy dodatečně zjištěného pobytu. Pokud předseda senátu Okresního soudu v Prostějově nepostupoval naznačeným způsobem, je nutné shora uvedené úkony ze dne 16. 8. 2006 chápat pouze jako formální.

Usnesení Okresního soudu v Prostějově o spojení věcí ze dne 31. 7. 2006, sp. zn. 3 T 175/2003, má rovněž povahu pouze formálního úkonu a nezpůsobilo přerušení promlčení trestního stíhání obviněného F. K., o čemž svědčí i skutečnost, že po citovaném rozhodnutí nenásledoval žádný další úkon, který by zaručoval úspěšné pokračování v projednávání této trestní věci. Navíc zmíněné rozhodnutí bylo učiněno již po uplynutí převážné části promlčecí doby, tedy konkrétně 40 dní před jejím skončením. V této souvislosti přitom nelze přehlédnout, že státní zástupce již při podání obžaloby dne 9. 9. 2003 ve věci vedené u Okresního soudu v Prostějově pod sp. zn. 3 T 175/2003 v ní navrhol spojení této trestní věci obviněného s věcí vedenou u téhož soudu pod sp. zn. 3 T 114/2003. Poté, co došlo ke spojení až dne 31. 7. 2006 a bylo možné rozhodovat o celém skutku v jednom řízení, nenásledoval žádný úkon, který by nasvědčoval snaze o urychlené ukončení věci např. tím, že by bylo nařízeno hlavní líčení. V tomto konkrétním případě se tedy nejednalo o úkon, jehož provedení by skutečně sledovalo trestní stíhání pachatele, a proto mu nelze přiznat schopnost vyvolat účinky uvedené v ustanovení § 67 odst. 3 písm. a) tr. zák.

Nejvyšší soud tedy dospěl k závěru, že po dni 9. 9. 2003, kdy byla podána obžaloba ve věci vedené u Okresního soudu v Prostějově pod sp. zn. 3 T 175/2003, nebyl proveden soudem žádný úkon, který by směřoval k projednání této trestní věci, a proto došlo k promlčení trestního stíhání obviněného F. K. dne 9. 9. 2006.

Na podkladě těchto skutečností a právních úvah Nejvyšší soud shledal napadené usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 30. 1. 2007, sp. zn. 8 To 22/2007, v zásadě správným, neboť soudy nižších stupňů nepochybily, pokud dospěly k závěru o promlčení trestního stíhání obviněného F. K. a zastavily jeho stíhání z důvodu uvedeného v § 11 odst. 1 písm. b) tr. ř. Věcnou správnost tohoto postupu nemění okolnost, že Nejvyšší soud na základě shora rozvedených úvah určil dobu promlčení jinak, než bylo stanoveno v napadeném rozhodnutí. Proto bylo dovolání nejvyšší státní zástupkyně posouzeno jako nedůvodné a Nejvyšší soud ho podle § 265j tr. ř. zamítl.